יז: לא יחפור פרק שני בבא בתרא

פתח בבור וסיים בבותל. בקונטרס גרס בתר דשני מכותל בורו שנינו וליתני אלא אם כן הרחיק מבורו ואינו נראה כמו שמפרש ומי גרס לה הכי גרס לה פתח בבור וסיים בכותל וליתני אלא אם כן הרחיק מבורו וכן משמע מתוך פירוש ר' מנחם ואע"ג דבריש המניח (בבא קמא דף כז.) כי פריך פתח בכך וסיים בחבית לא קא מסיים וליתני ואם החק בעל הכל כו' אין לשון הגמרא שוה אלא פעמים מאריך ופעמים מקצר: **מכותל** בורו שנינו. כלומר לא מחלל בורו קאמר אלא מכותל שיש לבור שהראשון הניח כשחפר בורו ומהך מילתא דרב יהודה דייקא לקמן דאסור לסמוך מדהחזיק הראשון להניח כותל ופריך מינה לאביי והשתא לא אפשר למיגרס וליתני אלא אם כן הרחיק מבורו דא"כ הוה משמע מחלל בורו ומה שפירש הקונטרס דאי הוה תני מבורו הוה ידעינא דמכותל בורו קאמר דאי מחלל בורו קאמר אין [זה] כונס לתוך שלו כלום כו' גרסת ספרו דחקתו אבל אין נראה דודאי אי תני מבורו הוה אמינא מחלל בורו קאמר ושרי לסמוך ואם הראשון הרחיק מאליו מן המיצר ג' טפחים או יותר ה"א דהשני יכול לסמוך עד המיצר ואם כן צריך לשנות מכותלו לאשמועינן דאסור לסמוך לרבא ולאביי צריך הרחקה בין שני הבורות ששה טפחים ומיהו יש לישב הגירסא ופריך אלינא דאביי דאיכא דידיה קיימא דליתני אלא אם כן הרחיק מבורו ששה טפחים:

למאי נפקא מינה למקח וטמבר. הך נפקותא לא איצטריך לרבא דהא קא משמע לן דאסור לסמוך אלא לאביי דקא סבר מותר לסמוך וקאמר למאי נפקא מינה אי לאשמועינן דבעי הרחקה ו' טפחים ליתני אלא אם כן הרחיק מבורו ו' טפחים: **אביי** אמר סומך **דהא אינה עשויה לבורות.** והוא"ל וכן אינו מזיק לו אם הוא סומך וקשה לרשב"ל דהא מפסיד הוא שאם יטע אילן יצטרך להרחיקו יותר ממה שסומך זה עד המיצר דמרחיקין האילן מן הבור חמש ועשרים אמה וי"ל דמכל מקום אינו עושה לו היזק דהא דמרחיק יותר לא מפני שלא יזיקו הבור אלא מפני שלא יזיק הוא לבור ולהכי אין לזה להניח מלסמוך בשביל כך דאם לא כן ירחיק כל כ"ה אמה את בורו:

אביי אמר סומך. אומר ר"י דלשמי הלשונות לאביי דאמר סומך אם בא אחד לחפור בור לאחר מכאן צריך הוא להרחיק כל שאם טפחים:

לאביי ניחא. השתא ס"ל דמכותל בורו היינו מחלל בורו ולא דקדק בלשון: **ה"ג** בספרים ישנים **אלא הבא בידים** כו' וזה מרחיק ג' **טפחים ומד בסיד** (ה). וקשה לאביי ה"נ שבאו לחפור שייהם בבת אחת ובא בידים איצטריך ליה סד"א כיון דבא בידים ליבעי רווחא טפי קמ"ל והשתא לא היה צריך לאסוקי ובא בידים אלא אגב דאייתי בריתא מפרש לה ויש ספרים דגרסי דעשתא דבא בידים הא לא בא בידים לא ופריך לרבא ומשני ה"ה אפי' לא בא בידים ובא בידים איצטריך ליה וכו' ואין נראה לר"ת אלא לענין איתר לסמוך כיון בא בידים וכיון לא בא בידים ונר"י נראה לאלא שפיר דאע"ג דלא בא בידים שרי לסמוך בבא בידים אסור לסמוך לפי שהקרקע מתבקעת ומופלת קרקע של שדה חבירו: **מרחיקין את הנפת** כו' **בעמא דאיכא בותל** כו'. פירוש וקשה לרבא ותימה מאי קושיא הכא ודאי מותר לסמוך בשאין כותל שאין מזיק כלום וכשיחפון זה לעשות כותל יסיר את הנפת וי"ל דהני נמי מקלקלין את הקרקע ויזיק לכותל לכשיבנה אפי' שוב יסיר ועוד אומר ר"י דבכל אלו יש טורח בסילוקן ולכך מעמה יכול לעכב עליו כי יש לחוש שמא לא יתכר לסלקו כשירצה לעשות כותל ופ"ת אמאי מאי פריך לרבא הא מפרש טעמא לעיל משום דכל מרא ומרא דקא מחיית מרפית לאדעאי וי"ל דההוא טעמא לא קאמר אלא אליבא דרבי יוסי והכא לא פריך אלא אליבא דרבנן:

פתח בבור. סמוך לבורו של חבירו והדר סיים אלא אם כן הרחיק מכותל הוה ליה למיתני אלא אם כן הרחיק מבורו דאילו מכותלו כותל הבנוי על גבי קרקע הוא: **מכותל בורו שנינו.** כלומר האי כותל דקתני מכותל בורו קאמר שלא הוא קרוי כותל: **וליתני מבורו של חבירו.** ואלא ידענא דמכותל קאמר דאי מחלל בורו קאמר אין זה כונס לתוך שלו כלום ופעמים שהוא סותר אף כותל חבירו אם הוא רחב משלשה: **הא קא משמע לן.** כמאי (ב) דתניא מכותל בורו למדנו בה שהכותל בורו של ראשון מילא כל שלשה טפחים שהחזקק גם הוא להרחיק מן המיצר וממאי מדקתני שהחבירות מלאו של זה אינה מופלגת מכותלו של זה אלא שלשה טפחים שהוא כונס לתוך שלו ומלא שלשת הטפחים שכנס גם זה לתוך שלו הכותל מלאם ואמטוענן שיעור רוחב כותלי בור: **ונפקא מינה למקח וממכר.** וא"ת מנלן (ג) שהכותל הראשון הוא הוי שיעור הרחקה מן המיצר והלא לא היה לחבירו בור סמוך למיצר ופליגי בה אביי ורבא ושמעינן ליה לאביי דאמר דראשון אינו צריך להרחיק תריך הא שמעינן ליה לאביי גופיה דאוקמה בשכתו לחפור בבת אחת ששניהן החזקו להרחיק כל אחד ואחד שלשה טפחים: **הכא לסמוך.** בורו מחילה בלא המיצר ולחבירו אין שם בור: **העשויה לבורות.** כגון בית השלחין שצריכה להשקות תדיר: **אפי' לרבנן דאמרי כו'.** דשמעינן מינה אדם צריך לכנוס לתוך שלו כדי שלא יזיק את חבירו ולא אמרינן זה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו הני מילי התם דבעידנא דקא נטע ליתנהו לשרשיו דמזקק לה לבור אבל הכא אמר ליה כל מרא ומרא דקא מחיית קא מרפית לה לאדעאי תנן לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו טעמא דאיכא בור הא ליכא בור סומך בשלמא להך לישנא דאמרת בשדה שאינה עשויה לבורות דברי הכל סומך מתניתין בשדה שאינה עשויה לבורות אלא להך לישנא דאמרת בשדה שאינה עשויה לבורות פליגי בשלמא לאביי ניחא אלא לרבא קשיא אמר לך רבא הא איתמר עלה אמר אביי ואיתימא רב יהודה מכותל בורו שנינו איכא דאמרי (ו) ואיתמר עלה אמר אביי ואיתימא רב יהודה מכותל בורו שנינו בשלמא להך לישנא דאמרת בשדה העשויה לבורות דברי הכל אינו סומך מתניתין בשדה העשויה לבורות אלא להך לישנא דאמרת בשדה העשויה לבורות פליגי בשלמא לרבא ניחא אלא לאביי קשיא אמר לך אביי מתני' שבאו לחפור בבת אחת תא שמע (ז) סלע הבא בידים זה חופר בורו מכאן וזה חופר בורו מכאן זה מרחיק שלשה טפחים וסד בסיד וזה מרחיק שלשה טפחים וסד בסיד בא בידים שאני ודקארי לה מאי קארי לה בא בידים איצטריכא ליה ס"ד אמינא כיון דבא בידים ליבעי נמי רווחא טפי קא משמע לן תא שמע מרחיקין את הגפת ואת הזבל ואת המלח

מתוך המשך

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פכ"ח מהלכות מכירה הל' יב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רי סעיף ה:

ז ב ג מיי' פ"ט מהל' שכנים הל' י סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנה סעיף יח:

רבינו גרשום

ומקשינן פתח בבור לא יחפור בור וסיים בכותל דקתני אא"כ הרחיק מכותל חבירו ליתני מבורו שלו חבירו. והא אכתי לא פריש מילי דבור: (ו) וג' טפחים הוי במחיצה של לבנים כדקתני באידך פירקין דלעיל בלבנים זה נותן טפח ומחצה זה נותן טפח ומחצה: אין ה"נ קתני מתני' אא"כ הרחיק מכותל בורו של חבירו ג' טפחים דהיינו בין בור זה לבור חבירו ו' טפחים והא אתא לאשמועינן דכותל בור ג' טפחים הוי דאי חפיר סמוך לכותל בור חבירו צריך להרחיק ג' ואי עביד כותל לבורו לא צריך החזקה כלל: הבא לסמוך בצד המצר. כלומר שאם רוצה אחר לחפור בורו סמוך לשדה חבירו הסנייה מבורות: אביי אמר סומך. בצד ממש בלא הרחקה הואיל דאינו מזיק לחבירו דלית ליה הראדנא השתא בור: ורבא אמר אינו סומך. אא"כ יחריק כדין דאע"ג דלית ליה הראדנא אימור אימלוך וחפיר נמי חבירו ואי לא יחריק האי אתי לאזוקי ליה: שהה העשויה לבורות. שצריכה לבורות רבית השלחין היא (להבירו) ד"ה אינו סומך הראדנא בור דהואיל ולא סגי בלא בור ודאי עביד בה בור ואתי לאזוקי אי לא יחריק: כי פליגי בשדה שאינה עשויה לבורות. דבית הבעל היא: דבעידנא דקא נטע אילן איתא לבור. משום הכי מרחיק כ"ה אמות כי היכי דלא ליתלו שרשיו ומזקי לבור אבל הכא (ז) דתני במצר כמצר סמוך משום דבעידנא דקא חפיר ליתיה לבור דהיאך: ליתנהו לשרשיו. בההיא שעתא: מרפיית לארעא. וכי בעינא למיחפר בור יפול העפר לתוכו: נעמא דאיכא בור. סמוך ליה משי"ה אינו סומך בלא הרחקה הא דרק מיניה אי ליכא בור סומך למצר חבירו בלא הרחקה: בשלמא להך לישנא. בתראה בשדה שאינה עשויה לבורות דברי הכל סומך (מש"ה) [שפיר] מתוקמ' מתני' דקתני הא ליכא בור סמוך בשדה שאינה עשויה לבורות משי"ה אי ליכא בור סמוך ואתיא מתני' כ"ה: אלא להיאך לישנא דאמרת בשדה שאינה עשויה לבורות פליגי. אבל בשדה העשויה לבורות דברי הכל אינו סומך א"כ לא מיתוקמא מתני' אלא אליבא דאביי. אלא לרבא דאמר בין שדה העשויה לבורות בין שאינה עשויה לבורות אינו סומך מתני' קשיא ליה דמתני' דיקא הא ליכא בור סמוך: אמר [לך] רבא. לעולם אינו סומך לא בשדה העשויה לבורות ולא בשדה שאינה עשויה לבורות ומתני' לא מצי למיתיב הא ליכא בור סמוך דהא איתמר עלה דמתני' לעיל אמר אביי ואי תימא רב יהודה מכותל בורו של חבירו שנינו. מרחקתי מכותל בורו מכלל דההוא דחפר מעיקרא הרחיק בורו ג' טפחים כשיעור כותל ולא סמוך בצד ממש בלא הרחקה: (ו) מתני' מתוקמ' לד"ה אלא להיאך לישנא דאמר בשדה העשויה לבורות פליגי בשלמא לרבא דאמר אינו סומך ניחא ומתוקמא מתני' דתני להתפוצץ אלמא דסמיך וקשיא לרבא דלעיל פסיק ואמר לא סמיך. למ"ה: נפה. פסולת דיתים שמוציאין מבית הבד: ואם הוא

מסורת הש"ס

ב) רש"ל מ"ז. ג) [נקמן כה: מ: ב"מ קח.]. ו) [נקמן כג: כה:]. ז) נקמן יט. ע"ש [תוספות ד"ה].

הגהות הב"ח

(ה) גב' ליכא דאמרי תבן לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו ואיתמר עלה אמר אביי: (ב) רש"י ד"ה הא קמ"ל כמאי דקתני ממכל בורו למדנו בה שבכותל בורו וכו' מדקתני שהחבירות מלאו של זה אינה מופלגת. נ"ב כלומר אין הכותל קרוב הפלגה אלא בג"ש לאסוקי בפחות מג': (ג) ד"ה ונפקא וכו' מנלן שבותל הראשון: (ד) ד"ה ה"נ כמ וכו' ויפלי דנקט בא בידים: (ה) תוס' ד"ה הכי גר' וכו' ובד בסיד פי' וקשה לאביי:

מוסף רש"י

מרחיקין את האילן מן הבור. שהשרשין מתפשטין ונוקבין בכותל ומחלישין את הקרקע והכתלים טשלים (ב"מ קיז.).

רבינו גרשום (המשך)

לא יחפור אא"כ הרחיק לדעתיה (ז): אלא לאביי דאמר בין בשדה העשויה לבורות ובין שאינה עשויה לבורות סומך לדעתיה מתני' דקתני אינו סומך קשיא ליה: אמר לך אביי. לעולם אפי' בשדה העשויה לבורות מצי סמוך אי ליכא בור אלא מתני' דקתני לא יחפור אא"כ הרחיק מיתוקמא כשבא לחפור בבת אחת זה בורו מכאן וזה בורו מכאן ומש"ה צריך להרחיק זה מזה משום רפיות קרקע אבל היכא דאינו חופר אלא חד מיניהו כדקא משמע ותני דעשויה לבורות לתבירו נמי אבל עדיין לא עשאו ואתי זה אחר לחפור אהאי לעולם סמוך אמוצריה הואיל דעדיין לא נחפר בורו של חבירו: סלע הבא בידים. ארץ שהיא רכה שיכולין לחופרה ביד בלא חפירה אם בא זה בעצמו וזה בעצמו לחפור זה חופר בורו כו' וסד בסיד כדי שלא יפול אלמא דלא סמיך וקשיא לאביי אמר לך אביי לעולם לא קשיא לי בא בידים שאני דהוראל דסלע תיתוה הוא מש"ה צריך הרחקה זו דלא אתי למנפל אבל בעלמא סמיך: ודקארי לה. משום קשיא מאי קארי וכי לא היה יודע דהיכא דבא בידים צריך הרחקה טפי ומאי טעמא מקשה ליה. אמר לך המקשה לעולם משום קשיא קא מייתינא לה והאי דקתני מתני' בא בידים הוא הדין נמי כשאר קרקע שלא בא בידים דצריך הרחקה אבל מש"ה מתני בא בידים טפי משאר קרקע דאיצטריך למתניייהו דס"ד כו' קמ"ל דלא צריך ריחוק טפי משאר קרקע. ולעולם לא מצי סמיך (ז) ותיובתא דאביי ואביי מתרץ לה (ז) נפל שאני. כפ"ה: איכא דאמר סלע הבא בידים. כלומר סלעים המונחין בין מיצרי השדות לסימן והיכר מתיצה בין זה לזה השתא אם היו מונחין הני סלעים בידים צריך להרחיק (שלשה טפחים) דלא סמך דכיון דמונחין בידי אדם מתפרצין הקרקע. הא לאו בידים אלא הכי הוי מששת ימי בראשית דקיימא האי סלע בין המצרים הללו מצי סמיך אמוצריה משום דלא אתיא

ו) [מכלל ועד זה מתן עפר ומחלה נראה דשייך לאלן בסמוך אחר מיצות לא צריך הרחקה כלל]: ב) [אבל הכא דרוקה לחפור סמוך למיצר סמיך ומיי']: ג) [אבל כאן ול"ל מתני' בשדה העשויה לבורות ודיה אלא להיאך לישנא ומיי']: ד) אלא"כ הרחיק לדעתיה בשדה העשויה לבורות: ה) [נראה דל"ל אלעולם לא מי סמיך אפי' בשאר קרקע אלא בא בידים ומיהכא דאיכא]: ו) [נראה דל"ל שבאו לחפור בבת אחת]:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com